

RAADSGRIFFIE DORDRECHT	
Ontvangen: 17/1	Griffier:
Gemeenteraad	LLS FyS
Presidium	
Commissie	Hans RO
Griffie	M den Boer
DIV team 2	

Retouradres: Postbus 8 3300 AA DORDRECHT

Aan
de gemeenteraad

Gemeente Dordrecht

Spuiboulevard 300
3311 GR DORDRECHT

T 14078

www.dordrecht.nl

Contactpersoon

C.A.E. van Nes

T (078) 770 4908

E cae.van.nes@dordrecht.nl

Datum 14 januari 2020
Ons kenmerk InProces BBV: 2020-0001145
Bijlage(n) 2 (Quik scan Bovenpolder, Noord Bovenpolder en Zuidpolder, gemeente Dordrecht en second opinion Dorp, Stad & Land: verkenning & advies buitengebied)
Betreft TOELICHTING COLLEGEADVIES m.b.t. het initiatiefvoorstel BvD inzake de monumentenstatus voor het Dordtse poldergebied

Geachte raad,

Op 18 februari 2019 heeft de raadsfractie van Beter Voor Dordt een initiatiefvoorstel bij uw raad ingediend: RIS 2349042. U heeft ons in de gelegenheid gesteld uw raad daarover te adviseren.

Wij hebben op 14 januari 2020 besloten uw raad niet inhoudelijk te adviseren, maar wel kennis te laten nemen van bijgaande quick scan en second opinion.

Zowel de quick scan als de second opinion adviseren negatief ten aanzien van de aanwijzing van het voorgestelde gebied tot gemeentelijk monument. Het advies in de second opinion is wel om een groter poldergebied dan voorgesteld aan te wijzen als gemeentelijk beschermd landschapsgezicht. Op basis van de huidige Erfgoedverordening kan dat echter niet.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 01-01-2021, wordt de Erfgoedverordening onderdeel van het omgevingsplan. Het op korte termijn aanpassen van de Erfgoedverordening ligt niet voor de hand.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) publiceerde in 2019 het rapport: 'Zorg voor Landschap'. Hierin pleit het PBL voor een landschapsinclusief omgevingsbeleid in de omgevingsvisies en omgevingsplannen. Naar verwachting komt het kabinet hiervoor op korte termijn met beleid. Dit kan voor de gemeente een stimulans zijn om hier meer aandacht aan te geven.

Het is aan de gemeenteraad om te beslissen hoe dat in de gemeentelijke Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vorm krijgt.

TOELICHTING COLLEGEADVIES

Doel van het voorstel is de bescherming van het open polderlandschap met zijn vooral agrarische karakter. In het bestemmingsplan is dit karakter beschermd. Bescherming als monument biedt echter meer mogelijkheden om ongewenste ontwikkelingen, die in strijd met het polderkarakter zijn, tegen te gaan.

Journal of Management Studies, 19(1), 67-80.

Datum 14 januari 2020
Ons kenmerk InProces BBV: 2020-0001145

De adviezen over aanwijzing tot gemeentelijk monument zijn echter negatief. Het is vooral een politieke keuze hoe we met de landschapskwaliteiten op het Eiland van Dordrecht om willen gaan.

Wij wachten daarom uw besluit af.

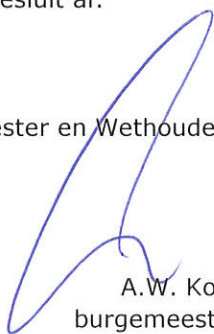


Hoogachtend,

Het college van Burgemeester en Wethouders



J. Scholten
secretaris



A.W. Kolff
burgemeester

Quick Scan Bovenpolder, Noord Bovenpolder en Zuidpolder, gemeente Dordrecht



8 maart 2019

Inhoud

- 1 Aanleiding en doel
- 2 Landschappelijk karakter
- 3 Beknopte geschiedenis
- 4 Historisch-geografische waardering
 - 4.1 Nationaal niveau
 - 4.2 Provinciaal niveau
 - 4.3 Gemeentelijk niveau, overige inventarisaties
- 5 Afweging
 - 5.1 Conclusies uit hoofdstuk 3
 - 5.2 Toetsing aan de selectiecriteria voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten in Dordrecht
 - 5.3 Conclusies toetsing

Bronnen

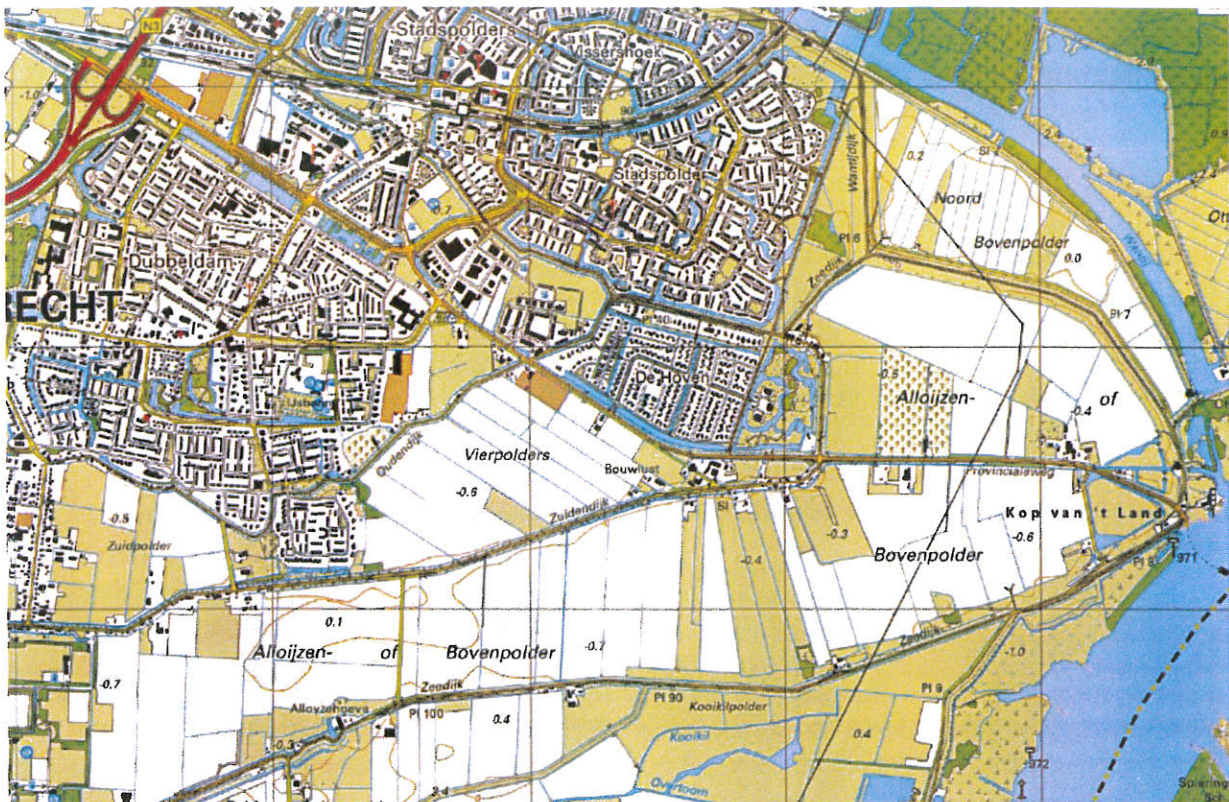
1 Aanleiding en doel

Aan de oostkant van de bebouwde kom van Dordrecht ligt een open, landelijk gebied. Daar horen ook de Noord Bovenpolder, de Aloijzen- of Bovenpolder en het overgebleven open deel van de Zuidpolder bij. Op 19 februari 2019 heeft de Beter voor Dordt fractie van de Gemeenteraad Dordrecht een initiatiefvoorstel gepubliceerd om het grootste deel van dit gebied aan te wijzen als gemeentelijk monument. De gemeente Dordrecht wil nu op korte termijn meer inzicht in de eventuele cultuurhistorische waarde van dit gebied krijgen en een tegelijk onafhankelijke en inhoudelijke afweging op het punt van monumentwaardigheid.

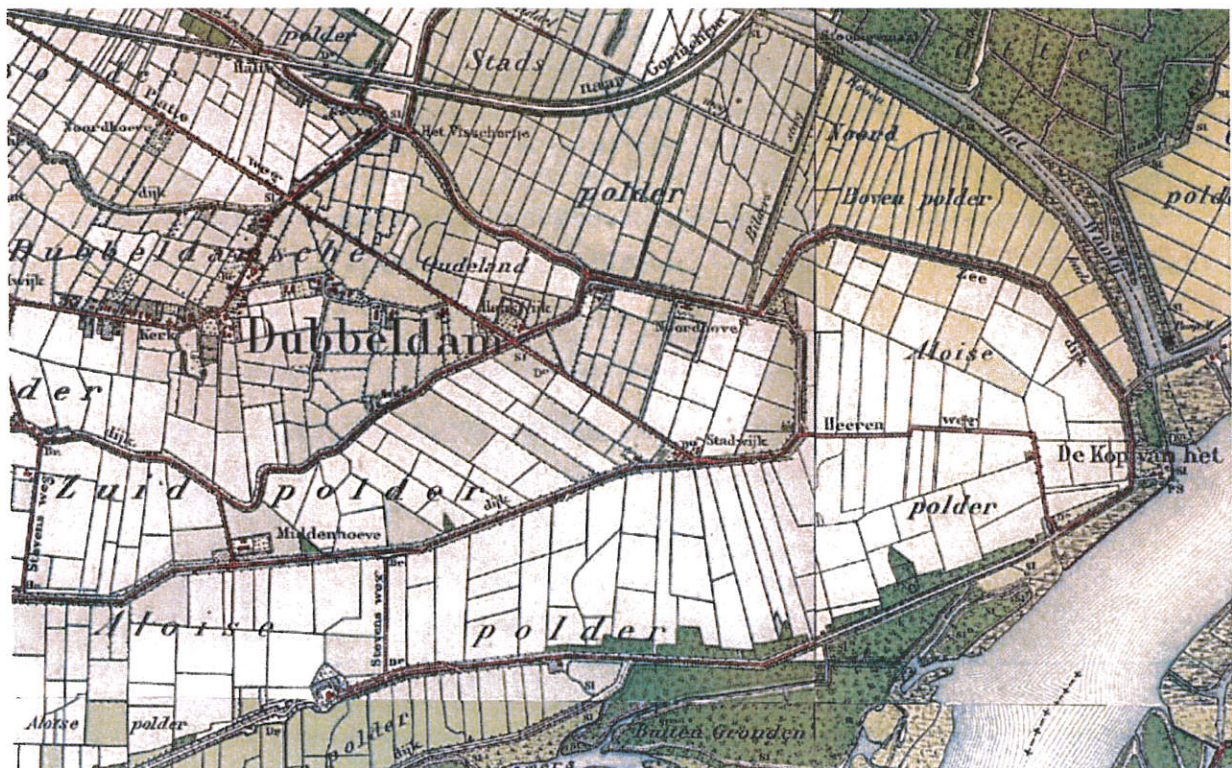
Doel van de quick scan is dus kort en goed: wat is de cultuurhistorische waarde van dit gebied en zijn er voldoende cultuurhistorisch-inhoudelijke argumenten voor aanwijzing als gemeentelijk monument.



Afb. Het te beschermen gebied (Initiatiefvoorstel Beter voor Dordt fractie van de Gemeenteraad Dordrecht: Monumentenstatus voor het Dordtse poldergebied, 19/02/2019)



Afb. Topografische kaart 1: 25.000, situatie 2018.



Afb. Topografische kaart 1:25.000, situatie 1925.

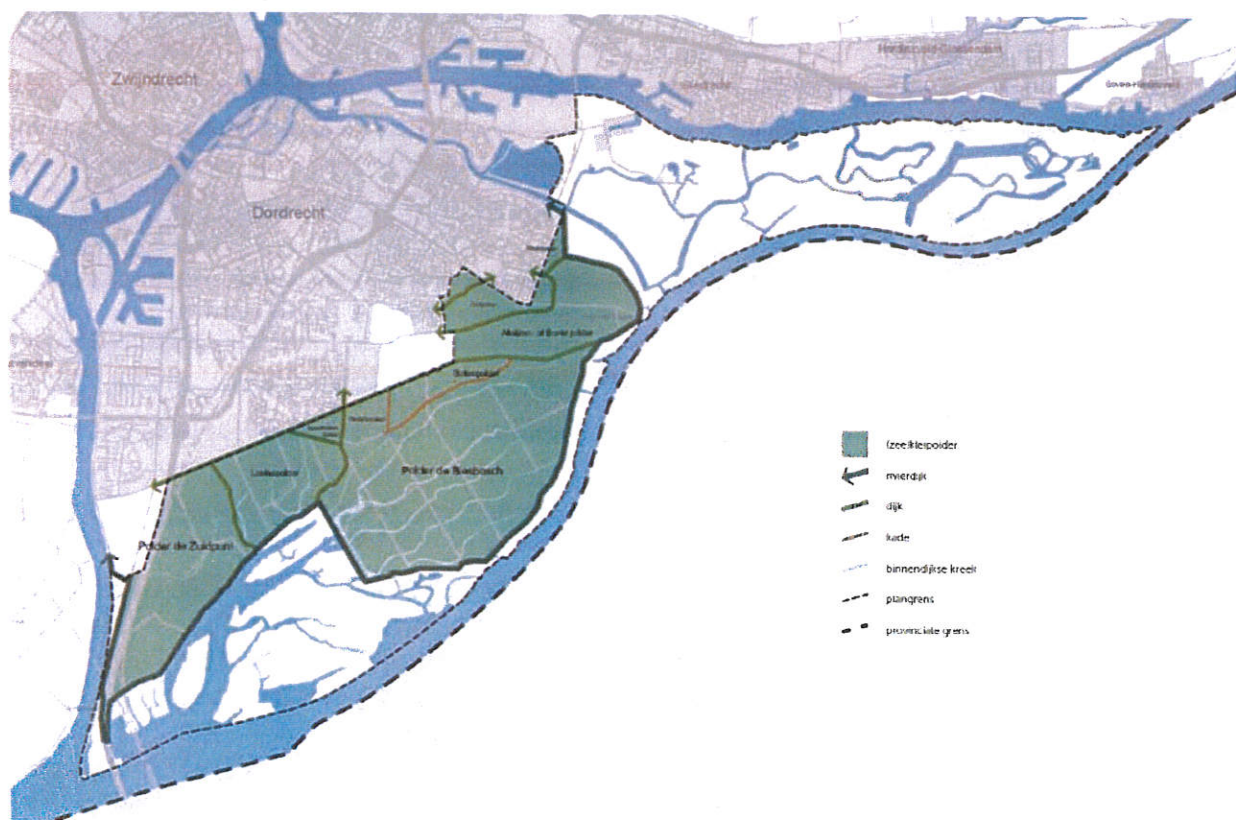
2 Landschappelijk karakter

Buiten de bebouwde kom van Dordrecht bestaat het Eiland van Dordrecht voornamelijk uit een kleipolder-landschap: vrij laag gelegen, open polders of delen daarvan, met een kleibodem. De verkaveling is merendeels geometrisch en relatief grootschalig. De polders zijn naar ontstaan te verdelen in min of meer ronde opwaspolders (oorspronkelijk opgeslibde en daarna ingepolderde eilandjes in getijdenwater) en langgerekte aanwaspolders (aangeslibd en ingepolderd land tegen bestaande polders).

De Bovenpolder en de Noord Bovenpolder zijn voorbeelden van een aanwaspolder, de Polder Oud-Dubbeldam is ontstaan op basis van opwassen.

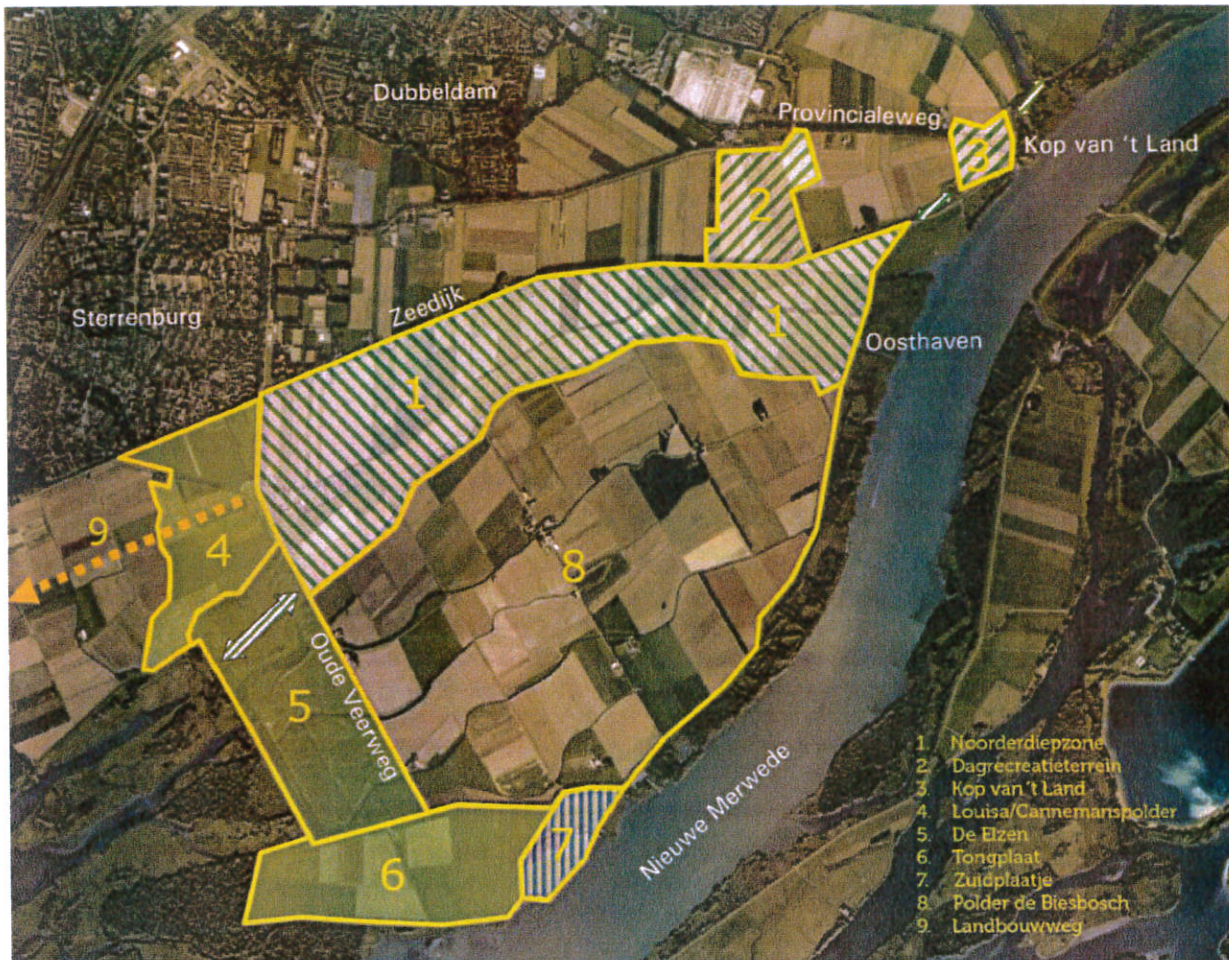
De met bomen beplante dijken horen bij de belangrijkste structurerende elementen in het landschap. Kenmerkend zijn de ook historisch-landschappelijke en bouwkundige elementen: wielen (doorbraakkolken), griendheuvels, kreekrestanten, boerderijen, sluisjes, heulen enz.

Er bestaat een groot contrast tussen de binnendijkse polders en het buitendijkse, veel natuurlijker landschap (zie verder *Gebiedsprofiel Hollandse Biesbosch*, 2014 p. 25 - 26). Het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder hoort bij het binnendijkse polderlandschap en heeft het daarbij behorende karakter.



Afb. De binnendijkse polders (Gebiedsprofiel Hollandse Biesbosch, p. 25).

De grens van de zuidkant van het hier onderzochte gebied wordt bepaald door de Nieuwe Dordtse Biesbosch. Dit is een gevarieerd natuur- en recreatiegebied in ontwikkeling van zo'n 530 hectare groot, dat een Biesboschachtig karakter krijgt (<https://www.nieuwedordtsebiesbosch.nl>)

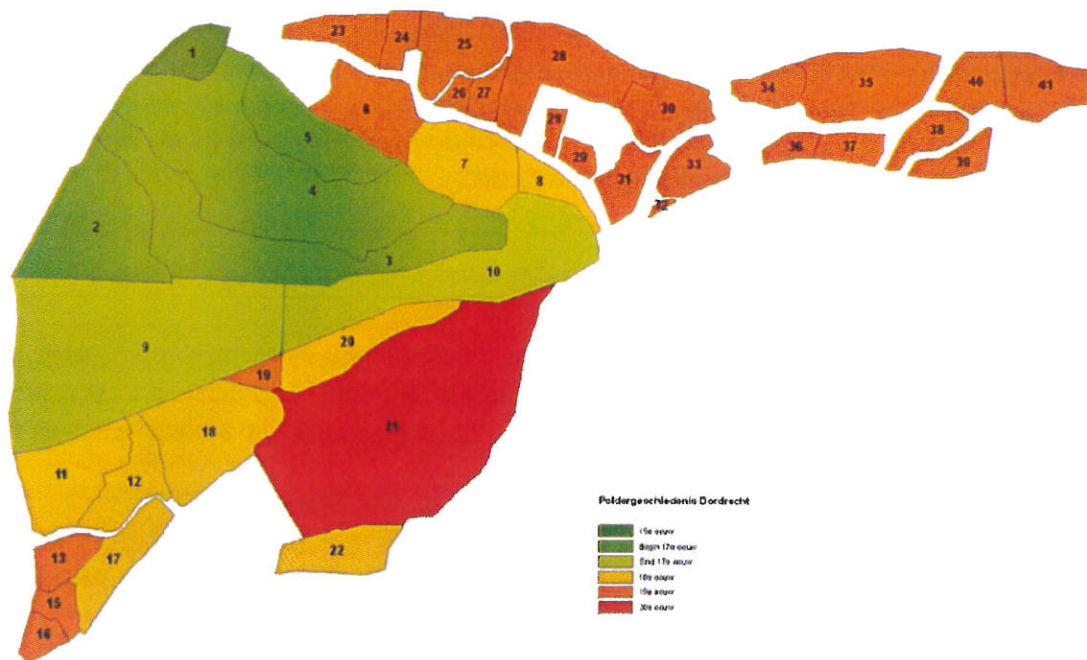


Afb. De Nieuwe Dordtse Biesbosch. Arcering: aangelegd, in aanleg (<https://www.nieuwedordtsebiesbosch.nl>).

3 Beknopte geschiedenis

De Grote of Zuid-Hollandsche Waard was een enorm poldergebied dat in 1282 ontstond door de samenvoeging van een aantal eerder ontstane polders. De Waard had echter veel te lijden van dijkdoorbraken als gevolg van achterstallig dijkonderhoud, bodemdaling en turfgraverij. Bij de St. Elizabethsvloed van 1421 ging de Grote Waard verloren, grote delen kwamen onder water te staan. Zo ook het gebied bij Dordrecht.

In de volgende twee eeuwen ontstonden door afzetting van zand en slib verschillende open aanwassen in de omgeving van Dordrecht. Deze werden, nadat ze min of meer permanent drooggefallen waren, voorzien van kades en dijken. Hierdoor ontstonden nieuwe polders. De eerste was in 1603 de polder het Oude land van Dubbeldam en de Oudendijk of wel de Polder Oud-Dubbeldam. Daartegenaan werd in 1617 de Zuidpolder bedijkt. Vervolgens kwam in 1651 tegen de Zuidpolder de Aloijzen- of Bovenpolder (verder: Bovenpolder) tot stand. Aan de noordkant daarvan werd in 1780 de Noord-Bovenpolder bedijkt. (Zie verder *Cultuurhistorische objecten IJsselmonde en Dordrecht*, 2011, p. 11 e.v.).



Afb. Datering van de polders van het Eiland van Dordrecht (Cultuurhistorische objecten IJsselmonde en Dordrecht, 2011, p. 13).

4 Historisch-geografische waardering

4.1 Nationaal niveau

Vanaf eind jaren 80 van de 20ste eeuw is een aantal historisch-geografische / historisch-landschappelijke inventarisaties en waarderings uitgevoerd, op nationaal, provinciaal, regionaal en lager niveau. In het onderstaande wordt weergegeven wat de meest relevante hiervan over het Eiland van Dordrecht en in het bijzonder het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder zeggen.

In het rapport *Levend verleden. Een verkenning van de cultuurhistorische betekenis van het Nederlandse landschap* (1989) valt het gebied onder de *jonge zeekleipolders* (kaart, p. 16). Gesteld wordt dat het landschap van zowel oudere als jongere zeekleipolders ook buiten Nederland voorkomt, in België en het noordwesten van Duitsland. Daarbinnen zijn de oude zeekleigebieden het meest waardevol (de terpengebieden). In het vijfde hoofdstuk zijn speerpunt- en aandachtgebieden onderscheiden op basis van gaafheid op de hoofdkenmerken (percelering, nederzettingspatroon, patroon wegen, waterlopen, dijken en perceelsrandbegroeiing) en daarnaast vanwege zeldzaamheid en samenhang. Het Eiland van Dordrecht valt buiten beide categorieën.

Ontgonnen Verleden is het eindrapport uit 2001 van *Project 33 Natuurbeleidsplan*, over de selectie van historisch-geografische elementen en patronen van nationale betekenis. Ook dit rapport onderscheidt aandachtsgebieden, die vanuit historisch- geografisch perspectief van nationale betekenis worden geacht (dl. 2, p. 51). Het Eiland van Dordrecht wordt daaronder niet gerekend.

Een paar jaar eerder was de *Nota Belvedere* verschenen (1999). In de bijlage van deze beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting worden de zg. *Belvederegebieden* onderscheiden. Dit zijn volgens de nota de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland; naast historisch-geografische zijn ook historisch-stedenbouwkundige en archeologische waarden in de afweging betrokken. Het Eiland van Dordrecht is niet als Belvederegebied geselecteerd.

4.2 Provinciaal niveau

De Provincie Zuid-Holland heeft vanaf eind jaren 90 de *Cultuurhistorische Hoofdstructuur* (CHS) geformuleerd. De onderverdeling van cultuurhistorische aspecten en waarden is: *archeologie, landschap en nederzettingen*. In dit verband is vooral de inventarisatie en waardering *landschap* relevant.

De eerste, papieren editie van de CHS (2003) laat voor het Eiland van Dordrecht dat de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder als vlakelementen buiten de waardering voor *landschap* zijn gebleven. Wel is een aantal lijnen (dijken) en punten (wielen) gewaardeerd.

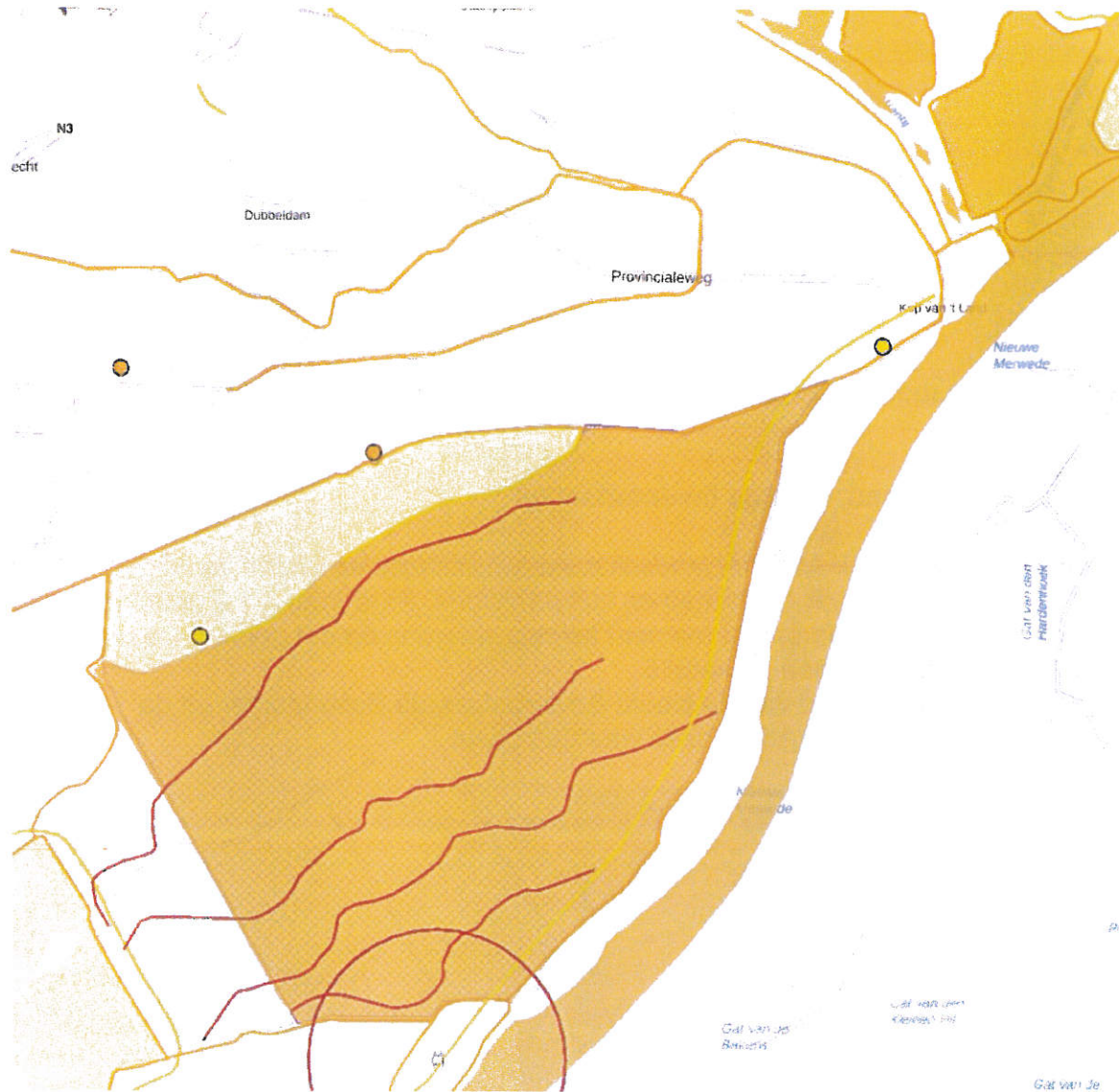


Afb. Kaartbeeld CHS waardering landschap in 2003. Rood: waarde zeer hoog, oranje: waarde hoog, geel: waarde redelijk hoog.

De al enkele malen bijgewerkte en al een aantal jaren digitale versie laat een vrijwel identiek beeld zien.

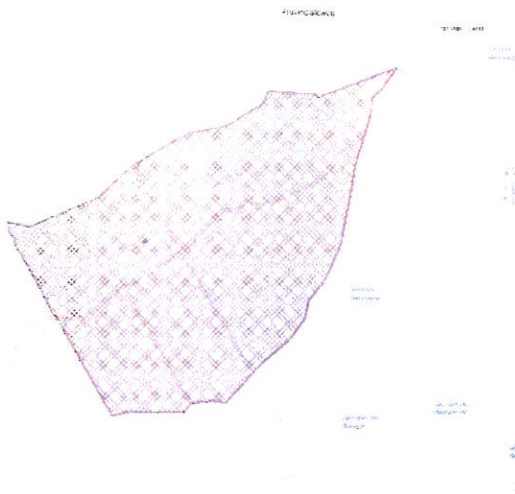
Een belangrijk gegeven in de waardering van de polders is de mate van gaafheid, in eerste instantie van de polder als zodanig. Een historische polder is (meestal) een

samenspel van agrarisch grondgebruik en daarop afgestemd waterbeheer. Vaak is een historische polder, als die geheel of gedeeltelijk volgebouwd, niet meer als zodanig herkenbaar. Tegen deze achtergrond zijn 'onvolledige', gedeeltelijk overbouwde polders in de CHS (en daarmee dus op provinciaal niveau) niet heel hoog gewaardeerd.



Afb. kaartbeeld CHS huidige situatie.

Mede op basis van de CHS zijn in Zuid-Holland cultuurhistorische *topgebieden* onderscheiden (2010, niet meer actueel). Een daarvan is topgebied Dordtse Biesbosch (nr. 14), bestaand uit het gebied ten zuiden van de Wieldrechtse Zeedijk en de polders aan de noordkant van de Nieuwe Merwede. Het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder valt dus buiten het topgebied. Nog vigerend in het provinciaal beleid zijn de *kroonjuwelen*: unieke, zeer karakteristieke en gave erfgoedensembles van het Zuid-Hollands landschap (http://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/4_kroonjuwelen.html). Tot de kroonjuwelen hoort de Polder de Biesbosch uit 1926.



Afb. Polder de Biesbosch uit 1926, kroonjuweel op de CHS, kaart 4 Beleidskaart.

4.3 Gemeentelijk niveau, overige inventarisaties

In het rapport *Een bijdrage voor het landschapsonwikkelingsplan Eiland van Dordrecht* (1993) gaat hoofdstuk 3 over landschap en cultuurhistorie. Paragraaf 3.1.2 geeft een typologisch overzicht van de op dat moment actuele waarden op dat gebied. De objecten en elementen zijn aangegeven op kaart 5.

Daarbij valt op dat het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder niet de hoogste concentraties waarden bevat

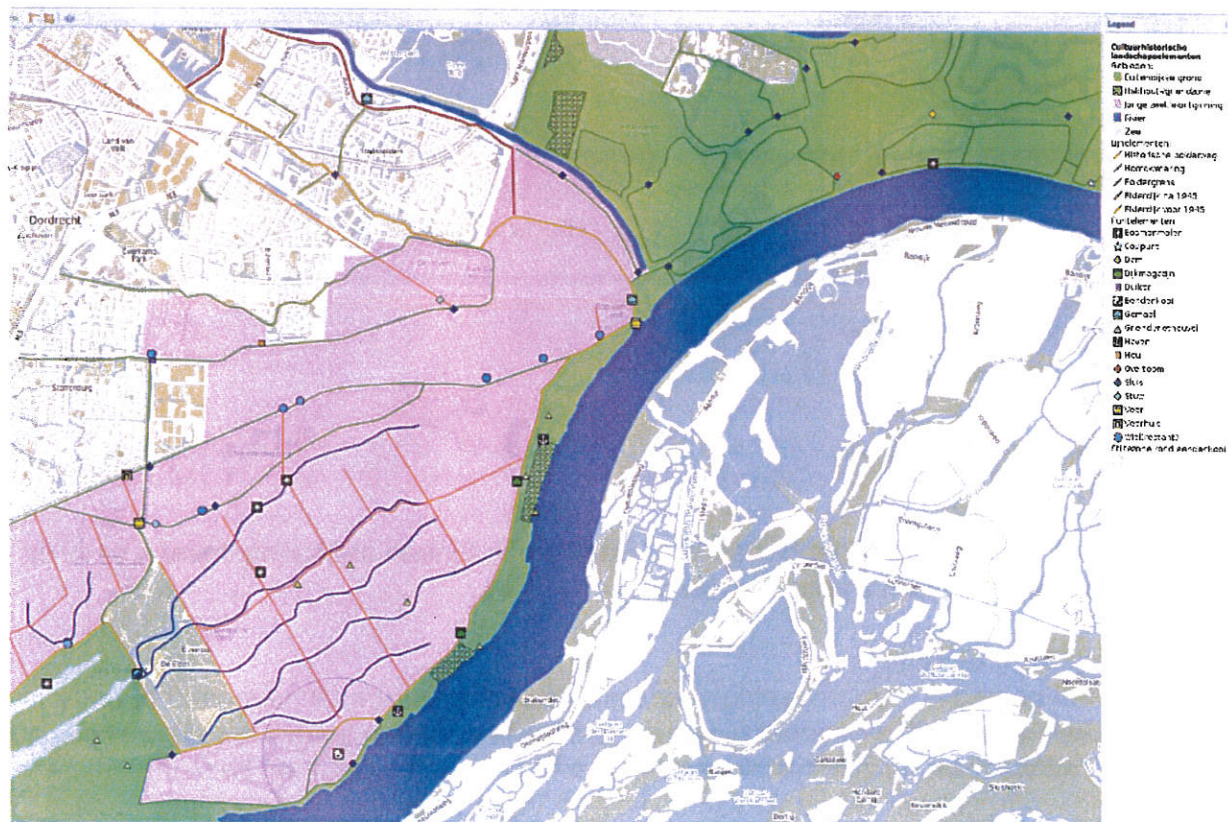


Afb. Kaart 5 Landschappelijke en cultuurhistorische objecten in *Een bijdrage voor het landschapsonwikkelingsplan Eiland van Dordrecht*.

In het kader van de Nieuwe Dordtse Biesbosch (zie par. 2) is in 2009 het *Beeldkwaliteitsplan Nieuwe Dordtse Biesbosch* gemaakt. Dit rapport gaat in op een aantal cultuurhistorische waarden (par. 3.2). Met name (gebouwde) monumenten komen aan bod en een aantal historisch-landschappelijke elementen als dijken, kades en wielen. Er wordt niet of nauwelijks ingegaan op de polders en hun inrichting als vlakelementen. Alleen Polder de Biesbosch staat als waardevol vlakelement op de kaart op basis van de CHS (zie hierboven).

Landschapsbeheer Zuid-Holland heeft in 2011 een atlas van cultuurhistorische objecten van IJsselmonde en het Eiland van Dordrecht gemaakt. In dat kader zijn voornamelijk lijn- en puntelementen geïnterpreteerd en gewaardeerd. Voor zo ver waterstaatkundig van aard zijn deze elementen ook betrokken in een inventarisatie van waterstaatkundig erfgoed van Waterschap Hollandse Delta (2011-2013). Beide inventarisaties laten zien dat er in het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder een aantal cultuurhistorische lijn- en puntelementen aanwezig is

De atlas van 2011 is door de gemeente gebruikt als basis om waardevolle elementen in het buitengebied te beschermen als gemeentelijk monument (2015, 2016, zie <https://www.monumentenzorgdordrecht.nl/cultuurhistorie-buitengebied>). In dit kader is ook de linie van bunkers en groepsschuilplaatsen aan de zuidkant van het Eiland van Dordrecht beschermd als gemeentelijk monument.



Afb. Kaartbeeld uit de Historische Atlas Waterschap Hollandse Delta (2011 - 2013).

5 Afweging

5.1 Conclusies uit hoofdstuk 3

Uit het voorgaande hoofdstuk blijkt dat het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder in de genoemde inventarisaties/waarderingen niet is gezien als een gebied van bijzondere historisch-landschappelijke waarde. Dit is een belangrijke constatering omdat de criteria op grond waarvan deze waarderingen hebben plaatsgevonden dicht bij de criteria voor de aanwijzing van monumenten liggen. Met andere woorden: een hoge waardering in een of meer van de genoemde rapporten zou een indicatie voor monumentwaardigheid kunnen zijn. Een kanttekening hierbij is dat een aantal van de inventarisaties/waarderingen op nationaal niveau hebben geselecteerd. Echter, ook die op provinciaal en gemeentelijk niveau zien geen bijzondere gebiedswaarde. Al met al onderscheidt geen enkel hierboven behandeld rapport het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder als van bijzondere waarde. Het gaat om kleipolders, zoals die in de omgeving (Hoekse Waard) ook veel voorkomen, met een historisch-landschappelijk vrij gemiddeld karakter en bijbehorende niet bijzondere waarde.

Wel zijn er binnen het gebied afzonderlijke elementen van (hoge) waarde aanwezig. Een aantal hiervan is opgenomen op de gemeentelijke monumentenlijst.

5.2 Toetsing aan de selectiecriteria voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten in Dordrecht

De selectiecriteria voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten in Dordrecht zijn in 2010 vastgesteld. In de beleidsregel inzake deze criteria wordt gesteld dat een 'zaak of terrein' moet voldoen aan een of meer van de criteria om in aanmerking te komen voor aanwijzing als monument. De criteria zijn:

- archeologische waarde;
- cultuurhistorische waarde;
- architectonische waarde;
- situering;
- gaafheid;
- unieke waarde.

Deze criteria worden hieronder behandeld. Eerst staat, tussen aanhalingstekens de tekst uit de beleidsregel, daarna volgt de afweging

Archeologische waarde

"Een zaak of gebied is van archeologische waarde als het informatie verschaft of in de toekomst kan verschaffen over het niet meer zichtbare verleden van wijk, stad of regio. Criteria bij de waardering zijn: fysieke kwaliteit, inhoudelijke kwaliteit en beleving. Bij de waardering wordt gebruik gemaakt van Bijlage IV 'Waarderen van vindplaatsen' in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie."

Archeologische waarden in het voorgestelde gebied worden in het initiatiefvoorstel van de Beter voor Dordt fractie niet uitgewerkt. De kaart *Archeologie waarden* van de CHS geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat de archeologische waarden in een groot deel van het gebied hoog is. Dit beeld wordt bevestigd door de gemeentelijke *Archeologische Verwachtingskaart* uit 2009 (<https://www.archeologiedordrecht.nl/verwachting/downloads-verwachtingskaart>).



Afb. De omgeving van Dordrecht op de kaart Archeologie waarden van de CHS.



Afb. Links de Noord Bovenpolder, rechts de Zeedijk.

Cultuurhistorische waarde

"Een zaak of gebied is van cultuurhistorische waarde als het iets zegt over de plaats waar het staat of ligt. Dat wil zeggen dat een zaak of gebied uitdrukking geeft aan een culturele, sociaaleconomische en/of maatschappelijke ontwikkeling in de wijk, stad of regio."

De polders representeren, zoals elke polder in Nederland, de plaatselijke geschiedenis van inpoldering en bewoning. Als zodanig gaat het hier weliswaar om een waarde, maar ook om een algemeen voorkomende waarde. Meer specifiek betreft de waarde hier de geschiedenis van (her)inpoldering na de St. Elizabethsvloed (1421), van begin 17de tot en met de 20ste eeuw.

Door het overbouwen van een aanzienlijk deel van het historische poldergebied is een groot deel van deze geschiedenis in de huidige situatie moeilijk 'leesbaar', al zijn wel relatief veel polderdijken binnen de bebouwde kom bewaard gebleven. Het voorgestelde gebied is tegen deze achtergrond zeker van waarde voor het landaanwinningsproces vanaf begin 17de eeuw.

Architectonische waarde

"Een zaak is van architectonische waarde als:

- de architectuur van de zaak een gaaf en herkenbaar voorbeeld is van een kenmerkende cultuurhistorische (regionale) ontwikkeling in de bouwkunst. Elke periode heeft zijn eigen bouwstijl met zijn eigen kenmerken die terug te vinden zijn in de zaak. Ook het interieur wordt bij de waardestelling betrokken;
- de architectuur van een zaak een bijzondere plaats inneemt in het oeuvre van een bouwmeester of architect;
- de zaak van een grote esthetische kwaliteit is."

Als we architectonische waarde met betrekking tot de polders opvatten als het inrichtingspatroon, dan onderscheiden de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder zich niet van heel veel andere kleipolders. De wegen volgen voornamelijk de dijken, er zijn enkele dwarsverbindingen evenwijdig aan de kavelrichting, de verkaveling is merendeels strookvormig. In vergelijking: de (ontwerp)kwaliteit van Polder de Biesbosch is veel hoger en daarom scoort deze dan ook aanzienlijk hoger in de waarderingen in hoofdstuk 3.

Situering

"Het feit dat een zaak of gebied niet op zichzelf staat maar een duidelijke relatie heeft met de omgeving vergroot de waarde:

- ensemblewaarde: dit betreft een compositie van verschillende zaken die samen een bepaalde eenheid vormen;
- ondersteunende waarde: een zaak heeft een opvallende ligging in het landschap, op een hoek of is op een landgoed gesitueerd."

Het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder hoort historisch-geografisch bij het agrarische kleipolder-landschap. Aan de zuidkant is dit nog steeds het geval, aan de noordkant grenst het aan de bebouwde kom van Dordrecht. Een duidelijke waarde is aan de situering niet te ontleen. Dit criterium lijkt niet erg geschikt voor de beoordeling van een gebied van deze omvang.

Gaafheid

"Elk gebied of zaak is, sinds het aangelegd of gebouwd is, aangepast aan functie en gebruik. Sommige veranderingen kunnen verstorend werken en cultuurhistorische- en

architectonische waarden aantasten. Maar een wijziging kan de waardering ook juist verhogen.

Ook de bouwkundige staat speelt een rol bij de beoordeling. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen achterstallig onderhoud en de fundamentele staat waarin de zaak verkeert."

Als we kijken naar de gaafheid van de afzonderlijke polders dan zien we het volgende:

- door de aanleg van de zeedijk in het westen van de Noord-Bovenpolder is een deel van de historische polder afgesneden;
- het westelijk deel van de Bovenpolder wordt in beslag genomen door een sportcomplex en manege;
- de Zuidpolder is voor een flink deel in beslag genomen door de bebouwde kom (Crabbehof, Sterrenburg 1, de Hoven, Middenhoeve). Aan weerszijden van Middenhoeve is de polder nog landelijk; het agrarisch karakter is het meest uitgesproken aan de oostkant.

Bij de Zuidpolder gaat het in de huidige situatie dus om een restant van de eerdere agrarische polder, de Bovenpolder is nog voor een groot deel agrarisch en niet overbouwd, van de Noord-Bovenpolder is het historische westelijk deel afgesneden. Voor de Bovenpolder gaat het initiatiefvoorstel uit van een deel van het agrarische gebied, ook in verband met al bestemd gebied voor de Nieuwe Dordtse Biesbosch. In het initiatiefvoorstel is daarmee geen sprake van een gebied bestaand uit drie min of meer gave polders.

Het initiatiefvoorstel (p. 3) noemt de gave percelering en het slotenpatroon in de Zuidpolder. Deze is inderdaad vrij gaaf, in de rest van het gebied is dat minder het geval. Het kaartbeeld vanaf eind jaren 80 laat ook een afname van met name dwarssloten zien.

Unieke waarde

"Een zaak kan van belang zijn vanwege de architectonische, bouwkundige, typologische topografische of functionele zeldzaamheid van de zaak. Deze zeldzaamheid wordt voor gemeentelijke monumenten in eerste instantie beoordeeld in de plaatselijke context."

Hoe meer delen van het kleipolder-landschap in beslag genomen worden door stedelijke functies, des te groter wordt de bijzonderheid of uniciteit van wat overblijft. In die zin wordt het voorgestelde gebied inderdaad bijzonder. Het doel van het initiatief wordt dan ook geformuleerd als 'het resterende deel van de polders groen houden en voorkomen dat er wordt gebouwd om zo op korte afstand van de binnenstad dit cultuurwetenschappelijk bedijkingslandschap voor de toekomst veilig te stellen.' (p. 2). Echter, vanuit die optiek had het meer voor de hand gelegen de al vaak historisch-landschappelijk hoog gewaardeerde Polder de Biesbosch (zie hoofdstuk 3) eerst en vooral voor te dragen als gemeentelijk monument.

5.3 Conclusies toetsing

Uit de analyse van eerder uitgevoerde historisch-landschappelijke inventarisaties en waarderings blijkt het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder niet naar voren gekomen te zijn als een gebied van bijzondere waarde.

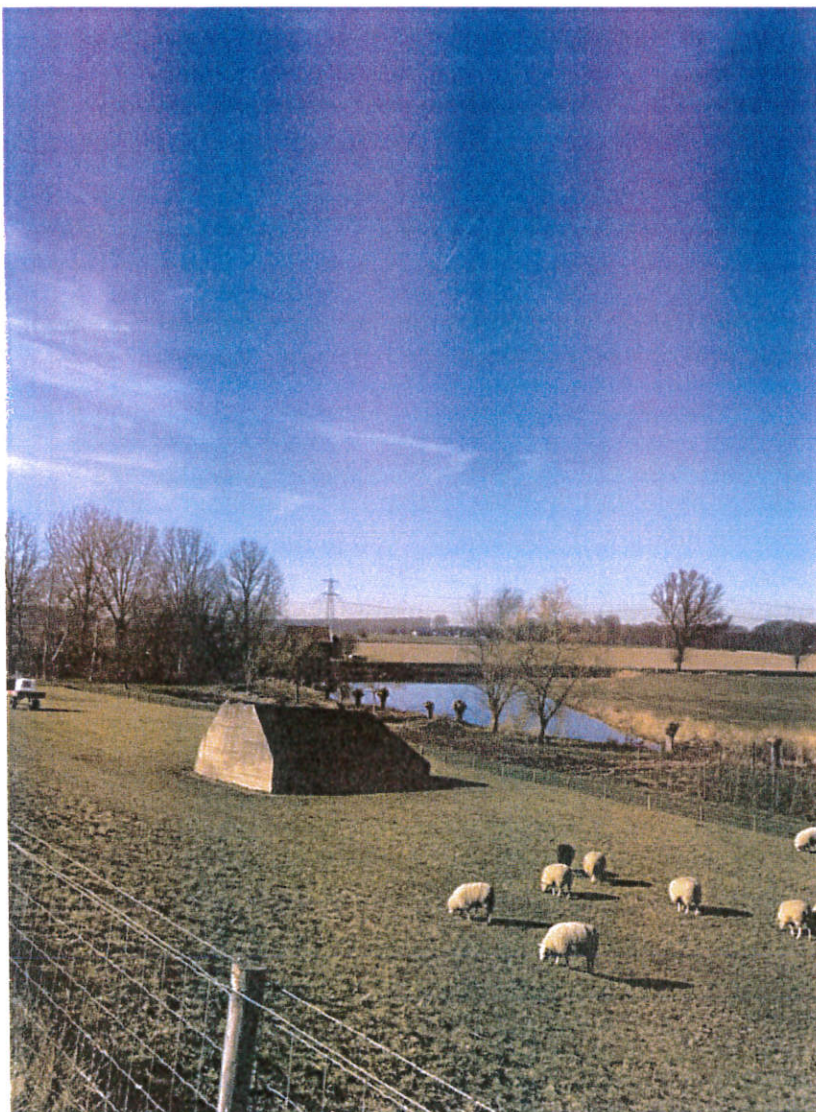
Toetsing aan de selectiecriteria voor de aanwijzing als gemeentelijk monument levert het volgende op:

- archeologische waarde: gebied onvoldoende waardevol;

- cultuurhistorische waarde: kleipoldergebied, van waarde voor het landaanwinningsproces vanaf begin 17de eeuw;
- architectonische waarde: van waarde als gemiddelde kleipolder;
- situering: geen geschikt criterium;
- gaafheid: onvoldoende gaafheid;
- unieke waarde: zeldzaamheidswaarde gezien overbouwing van een aanzienlijk deel van het kleipolder-landschap van het Eiland van Dordrecht en ontwikkelingen richting recreatie- en natuurgebied.

De toetsing levert in totaal te weinig (hoge) waarden op voor de aanwijzing van het gebied van de Noord Bovenpolder, de Bovenpolder en de Zuidpolder als gemeentelijk monument.

NB, buiten beschouwing blijft de vraag of aanwijzing van een gebied van deze grootte als gemeentelijk monument een adequate beschermingsvorm inhoudt.



Afb. De Bovenpolder vanaf de Zeedijk.

Bronnen

Baas, H.G., e.a., *Ontgonnen verleden. Inzoomen op de historisch-geografische ontwikkeling van het Nederlandse landschap. Eindrapport project 33 Natuurbeleidsplan over selectie van historisch-geografische elementen en patronen van nationale betekenis*. Hoorn 2001.

Beeldkwaliteitsplan Nieuwe Dordtse Biesbosch. Rotterdam 2009 (Lola landscape architects). Via: https://www.dordrecht.nl/pls/idoc/risDordrechtDocumentToon?F_PDFDOC=grac.2008bz0912b.pdf

Belvedere Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. Den Haag 1999 (Ministeries OCW, LNV, VROM, VenW).

Een bijdrage voor het landschapsontwikkelingsplan Eiland van Dordrecht. Dordrecht 1993 (IVN-afdeling Dordrecht, Natuur- en Vogelwacht Dordrecht en Vereniging Behoud Biesbosch).

Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland. Via: http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

Cultuurhistorische objecten IJsselmonde en Dordrecht. Waddinxveen 2011 (Landschapsbeheer Zuid-Holland).

Gebiedsprofiel Hollandse Biesbosch, Den Haag 2014 (Provincie Zuid-Holland, land-id).

Haartsen, A.J. e.a., *Levend Verleden, een verkenning van de cultuurhistorische betekenis van het Nederlandse landschap*. 's-Gravenhage 1989 (Ministerie LNV).

Historische Atlas Waterschap Hollandse Delta. Weesp 2011 - 2013 (in: GIS Waterschap Hollandse Delta)..

Regioprofielen cultuurhistorie Zuid-Holland. Richtlijnen voor topgebieden cultureel erfgoed, archeologie en molens in Zuid-Holland. Schiedam 2010 (Urban Fabric en Steenhuis stedenbouw/landschap).

Timmerman, L., *Landschapsbiografie Nationaal Park NLDelta Biesbosch-Haringvliet. Historisch-landschappelijke karakteristieken en hun ontstaan*. Amersfoort 2018 (RCE, Staatsbosbeheer).

Via: <https://www.nldelta.nl/wp-content/uploads/2018/11/Landschapsbiografie-NLDelta-light-res.pdf>

<https://www.nieuwedordtsebiesbosch.nl>

<https://www.archeologiedordrecht.nl/>

<https://www.monumentenzorgdordrecht.nl>

Colofon

Cultuurhistorische Projecten
Emmastraat 25
1381 BJ Weesp

06 53 99 30 37

www.cultuurhistorischeprojecten.nl